

Reģionu komitejas atzinums “Rūpniecības politikas dokumentu kopums”

(2015/C 019/04)

Ziņotājs	Marku Markkula kgs (FI/PPE), Espo pilsētas domes loceklis
Atsauces dokumenti	Komisijas paziņojums “Eiropas rūpniecības atdzimšana”, COM(2014) 14 final, un Komisijas paziņojums “Redzējums par rūpniecības ražojumu iekšējo tirgu”, COM(2014) 25 final

I. RK SVARĪGĀKĀS ATZIŅAS, KAS GŪTAS, UZRAUGOT STRATĒGIJAS “EIROPA 2020” ĪSTENOŠANU

1. Kopš 2010. gada Reģionu komiteja rūpniecības politikai ir pievērsusies galvenokārt saistībā ar stratēģijas “Eiropa 2020” attiecīgajām pamatiniciatīvām, ko tā ir novērtējusi vairākās aptaujās un konferencēs ⁽¹⁾. Šis darbs noslēdzās ar stratēģijas “Eiropa 2020” visaptverošu vispārēju novērtējumu, ar ko RK iepazīstināja 2014. gada 7. martā Atēnu deklarācijā ⁽²⁾ par izaugsmi un jaunu darbvietu radīšanu pilsētu un reģionu skatījumā, un deklarācijai pievienoja ziņojumu par stratēģijas novērtējumu termiņa vidū ⁽³⁾. Īsumā, RK rosina:

- ievieš stratēģijā “Eiropa 2020” teritoriālo dimensiju un reģionālajā līmenī, izmantojot gan augšupējo, gan lejupējo pieeju, izvirzīt diferencētus mērķus;
- stratēģijas “Eiropa 2020” veidošanā un īstenošanā balstīties uz daudzlīmeņu pārvaldības pieeju;
- atbilstoši finansēt ilgtermiņa ieguldījumus, kas vajadzīgi, lai atbalstītu izaugsmi un nodarbinātību.

REĢIONU KOMITEJA

2. norāda: ciešāk iesaistot pilsētas politikas veidošanas visos posmos, ES varēs labāk pārvaldīt pārmaiņas, ar ko iedzīvotāji saskaras visā Eiropā. Šajā procesā jāizmanto daudzlīmeņu pārvaldības pieeja, kas nozīmē, ka visi pārvaldes un pārvaldības līmeņi sadarbojas gan savstarpēji (vertikālā sadarbība), gan attiecīgajā līmenī arī ar ieinteresētajām personām (horizontālā sadarbība);

3. ierosina, ka Komisijai būtu jāvelta vairāk pūļu tādās jomās kā reģionu un vietēja līmeņa attīstības salīdzinoša novērtēšana, pieredzes apmaiņa un savstarpēja mācīšanās, jo tām visām ir būtiska ietekme uz rūpniecības jaunrades spēju uzlabošanu, kam ir liela nozīme stratēģijas “Eiropa 2020” īstenošanā. Komiteja ierosina uzņemt koordinatora lomu un nodrošināt partneriem platformu risinājumu meklēšanai – vietējo un reģionālo pašvaldību administratīvā veiktspēja šajās jomās ir jāuzlabo.

Papildu analīze par rūpniecības politikas dokumenta kopuma teritoriālo dimensiju

4. RK analizēja rūpniecības politikas dokumenta kopuma teritoriālo dimensiju un ir apzinājuši vietējās un reģionālās pašvaldības interesējošos galvenos jautājumus un vajadzības, kas saistītas ar rūpniecības politikas īstenošanu: 1) vietējo un reģionālo teritoriju loma globālajā vērtību radīšanas ķēdē; 2) krīzes nevienādā un pastāvīgā ietekme uz teritoriālo, ekonomisko un sociālo kohēziju; 3) daudzlīmeņu pārvaldība un politikas koordinācija; 4) iestāžu veiktspēja un rūpniecības politikas stratēģiskā pārvaldība; 5) spēja veicināt uzņēmējdarbības iespēju atklāšanu un regulēt tirgu godīgi un efektīvi;

5. atzīmē, ka analizējot tika novērtēta arī šo problēmu un vajadzību saikne ar rūpniecības politikai veltītajiem paziņojumiem, kā arī veikta dažu labas prakses piemēru salīdzinoša novērtēšana. Secinājumos iekļauti priekšlikumi par to, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām jāatbalsta un jāveicina rūpniecība;

⁽¹⁾ <http://portal.cor.europa.eu/europe2020/Pages/MTAR.aspx>

⁽²⁾ <http://portal.cor.europa.eu/europe2020/Documents/2210%20Athens%20declaration%20A5%20indd.pdf>

⁽³⁾ <http://portal.cor.europa.eu/europe2020/Documents/CoR%20Europe%202020%20mid-term%20assessment%20report.pdf>

6. balstoties uz šo analīzi, RK iesaka vietējām un reģionālajām pašvaldībām savās pētniecības un inovācijas stratēģijās, kuru pamatā ir pārdomāta specializācija (RIS3), īpašu uzmanību veltīt šādiem aspektiem (daudzos gadījumos to īstenošanai būs vajadzīgi Komisijas noteikti pasākumi):

- a. vajadzību analīzes veikšanai, pamatojoties uz stāvokli un iespējām vietējā līmenī;
- b. strukturālo pārmaiņu prioritāšu, kas atbilst konkrētajiem apstākļiem, apzināšanai;
- c. stratēģijas salīdzinošai izvērtēšanai;
- d. vietējo un reģionālo stratēģiju integrācijai valsts sistēmā;
- e. iestāžu un pārvaldības spēju uzlabošanas veicināšanai;
- f. labas uzraudzības un novērtēšanas sistēmas ieviešanai, lai rezultātus un ietekmes mērķus atbalstītu ar elastīgām administratīvām vadlīnijām un revīzijas praksi;
- g. centieniem veicināt tirgus noteikumu ievērošanu un augšupējās pieejas izmantošanu politikas izstrādē;
- h. svarīgu pamattehnoloģiju integrācijas un izstrādes iespēju apzināšanai un veicināšanai.
- i. darbvietu radīšanas spējai un vietējās zinātības mobilizēšanai procesos, jo īpaši ražošanā un pakalpojumu sniegšanā.

II. PAMATIETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

REĢIONU KOMITEJA

7. piekrīt Komisijas viedoklim, ka stingrs rūpnieciskais pamats ir ļoti svarīgs faktors, kas ietekmē Eiropas konkurētspēju un stabilu izaugsmi. Uzsverot, ka rūpniecība ir daudz plašāka nekā tradicionālās ražošanas sektors, par ko parasti domā, kad runā par rūpniecību, un uzsverot, ka rūpnieciskajiem procesiem un ekosistēmām ir milzīga ietekme uz visu sabiedrību, RK rosina nekavējoties īstenot šajā atzinumā ierosinātos pasākumus;

8. uzsver, ka Eiropas konkurētspējas priekšrocības globālajā ekonomikā galvenokārt izriet no tās ilgtspējīgajiem produktiem un pakalpojumiem, kas sniedz augstu pievienoto vērtību, un ka ekonomikas krīzes laikā samazinātie ieguldījumi inovācijā, kura ir būtisks rūpniecības atjaunošanas aspekts, rada nopietnu draudu Eiropas nākotnei;

9. uzsver: Eiropai jāapzinās, ka tai jācenšas kļūt par pasaules līderi stratēģiskos sektoros, kuros darbvietas ir augstvērtīgas. Tādēļ pastāvošo uzņēmumu darbība ir jāstimulē, ieguldot līdzekļus jaunās tehnoloģijās, uzlabojot uzņēmējdarbības vidi, atvieglojot piekļuvi tirgiem un finansējumam un nodrošinot, ka darba ņēmējiem ir vajadzīgās industriālās prasmes;

10. uzsver, ka ES vēsturē ilgākā krīze ir spilgti parādījusi, cik nozīmīga ir spēcīga, konkurētspējīga un ilgtspējīga rūpniecība kā iedzīvotāju labklājības stūrakmens. Rūpniecība veido vairāk nekā 80 % no Eiropas eksporta apjoma un 80 % no pētniecības un inovācijas privātajā sektorā. Privātajā sektorā gandrīz katra ceturktā darbvietā ir rūpniecībā, un bieži tur nepieciešams augsts profesionālo prasmju līmenis. Katra ražošanā izveidotā jaunā darbvietā rada 0,5–2 darbvietas citās nozarēs;

11. uzsver, ka līdzās pasākumiem, ko veic sabiedrība, katra rūpnieciskā uzņēmuma spēja reaģēt un veikt pasākumus ir būtiski svarīga, lai ļautu nozarei – kā reālās ekonomikas un labklājības mugurkaulam – attīstīties konkurētspējīgā veidā;

12. vērš uzmanību uz to, cik svarīgi ir nodrošināt, ka visā Eiropā vietējam līmenim piemīt prasme pārvaldīt notiekošās pārmaiņas. Rūpnieciskās un arī politiskās prasmes mūsdienās ir plašāks jēdziens, kurā vairāk nekā jebkad lielāka nozīme ir uzņēmējdarbības procesu izpratnei, zināšanu un tehnoloģiju pārvaldībai un cilvēku savstarpējās saskarsmes spējām. Rūpnieciskā darbība ir viens no posmiem vērtību ķēdēs un sadarbības tīklos, kuri kļūst arvien plašāki un arvien sarežģītāki un kuros lieli koncerni un MVU no dažādām nozarēm un valstīm veido savstarpējas saiknes. Lielu rūpniecības uzņēmumu un MVU politika efektīvi jāsaista ar konkrētu rūpniecības politiku valstīs un reģionos, kuros šie uzņēmumi atrodas;

13. norāda, ka tradicionālā ražojumu ķēdes koncepcija ar stingri noteiktiem posmiem un ražošanas faktoriem sāk zaudēt nozīmi, jo faktiski ir vērojama pasaules mērogā saistītu ekosistēmu mijiedarbība. Tehnoloģijām ir būtiska loma, jo tās sekmē jaunu, ilgtspējīgu pieeju izmantošanu;

14. uzsver, ka svarīgas ir investīcijas ES tradicionālo rūpniecības nozaru modernizācijā, īpaši to nozaru, kuru konkurētspēju galvenokārt ietekmēja darba spēka izmaksas un kurās ir uzkrātas būtiskas prasmes, ko būtu iespējams pārvērst kapitālā;

15. norāda uz jaunākajām rūpniecības attīstības tendencēm, kad rūpniecības ražojumi un pakalpojumi viens otru papildina. Pakalpojumi veido aptuveni 40 % no Eiropas ražojumu eksporta pievienotās vērtības. Apmēram trešdaļa no šī eksporta radītajām darbvietām ir uzņēmumos, kas eksportētājiem piegādā preces vai papildpakalpojumus. Tādi pakalpojumi kā apkope un apmācība ir ļoti svarīgi faktori sarežģītu rūpnieciski ražotu preču nodrošināšanā. Ražošanā arvien svarīgāki kļūst ekspertu pakalpojumi, piemēram, finansēšanas, komunikācijas, apdrošināšanas un uz zināšanām balstīti uzņēmējdarbības pakalpojumi (KIBS). Tas ir viens no iemesliem, ar ko skaidrojams aizvien lielākais pakalpojumu īpatsvars tautsaimniecības radītajā kopproduktā;

16. vēlas norādīt uz sekām, kādas ir paradigmas maiņai informācijas un komunikācijas tehnoloģiju jomā. Mūsdienās automobiļos, sadzīves elektroniskajās iekārtās, rūpnieciskajā ražošanā un veselības aprūpes jomā mobilie tīkli ir biežāk sastopami nekā cilvēku ikdienā. Modernā mašīnbūves uzņēmumā datoru un tīklā savienotu iekārtu bieži vien ir desmit reizes vairāk nekā uzņēmumā, kura darbinieki strādā birojos. Darbojoties tīklā, zināšanas ir jāpārvalda efektīvi: jāizstrādā sistēmām vajadzīgās informācijas programmas un jānodrošina atvērta inovācija un sadarbība, no kurām labumu gūst visi iesaistītie. Steidzami jāizstrādā informācijas programmas pilsētplānošanai reģionos un procesu pārvaldībai vietējā un reģionālajā līmenī;

17. mudina ES rūpniecības politikā piemērot ar uzņēmumu sociālo atbildību saistītus jēdzienus, tādējādi veidojot pamatu produktīvākai, ilgtspējīgākai un iekļaujošākai ekonomikai.

Komisijas paziņojuma un Eiropadomes 2014. gada marta lēmuma galvenās prioritātes

REĢIONU KOMITEJA

18. piekrīt Komisijai, kas aicina dalībvalstis pievērsties jautājumam par rūpniecības atveseļošanu un meklēt risinājumus, lai vienlaikus nostiprinātu Eiropas konkurētspēju un nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību; uzskata, ka Eiropas Komisijai savukārt ir padziļināti jāizskata visas Līguma par Eiropas Savienības darbību 173. pantā definētās rūpniecības politikas iespējas, bet īpaši jāizmanto iespēja “nākt klajā ar dažādiem lietišķiem ierosinājumiem, lai veicinātu šādu koordināciju (koordināciju starp dalībvalstīm rūpniecības politikas jomā), jo īpaši iniciatīvām, kuru mērķis ir pamatnostādņu un rādītāju noteikšana, paraugprakses apmaiņas organizēšana un nepieciešamo faktoru sagatavošana periodiskai apsekošanai un izvērtēšanai”;

19. uzsver, ka rūpniecības stratēģiju nav iespējams īstenot atrauti no pārējām jomām, jo tā daudzējādi mijiedarbojas ar daudzām citām politikas jomām. Rūpniecības stratēģija cieši jāsaista ar politiku tādās jomās kā enerģētika, apmācība, pētniecība, izstrāde un inovācija, tirdzniecība, infrastruktūra, sociālā atbildība, veselības aprūpe un drošība; tādēļ Komiteja uzskata, ka rūpniecības politikai vajadzīga integrēta un starpdisciplināra pieeja;

20. norāda, ka MVU ir jāatzīst par stratēģisku elementu Eiropas rūpniecības politikā un jānodrošina “Mazās uzņēmējdarbības akta” efektīva īstenošana;

21. vērs uzmanību uz to, cik liela nozīme bioloģiskās rūpniecības attīstībā Eiropā ir smagajai rūpniecībai, un iesaka ES ieviest jaunus sadarbības un finansēšanas mehānismus, lai Eiropas jaunākos tehnoloģiskos sasniegumus un cita veida zinātību izmantotu sarežģītos, lielos primārās rūpniecības projektos, jo īpaši vietās, kurās ir ļoti lielas bezdarba problēmas;

22. vēlas norādīt uz Komisijas ierosinātajām prioritātēm, kas jāīsteno, lai atbalstītu Eiropas rūpniecības konkurētspējas uzlabošanu. Taču RK uzsver, ka tās ir pamatnorādes, kas ir jāizvērs un konkrēti jāīsteno;

23. atzinīgi vērtē Eiropadomes 2014. gada 20.–21. martā pieņemtos svarīgos lēmumus par rūpniecības konkurētspējas uzlabošanu. Padome norādīja, ka svarīgās pamattehnoloģijas būtu jāstiprina, pēc iespējas ātrāk sagatavojot Eiropas interesēm atbilstošus projektus, un īpašu uzmanību veltīja tīru tehnoloģiju nozīmei, jo tās ir visaptverošs elements centienos uzlabot rūpniecības konkurētspēju;

24. uzskata, ka saistībā ar Regulu 1260/2012, ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz vienotas patentaizsardzības izveidi, jātiecas stimulēt inovāciju un nodrošināt zināšanu maksimālu apmaiņu, kas varētu kalpot par turpmāka tehnoloģiskā progresa avotu. Eiropas līmenī jānodrošina, lai patenti netiku lietoti kā stratēģiski ieroči, piemēram, ļaunprātīga tā saucamo "patentu biezokņu" ("patent thickets") izmantošana vai pārmērīgi sīki patenti, un jāatbalsta stingri patentu izsniegšanas kritēriji, lai izvairītos no monopoltiesību piešķiršanas uz patentiem ar mazu pievienoto vērtību;

25. atzīmē, ka Padome arī rosināja Komisiju un dalībvalstis prioritārā kārtā novērst prasmju trūkumu zinātnes, tehnoloģiju, inženierzinātņu un matemātikas jomā (STEM prasmes), šajā darbā vairāk iesaistot rūpniecību. Lai minēto īstenotu, vajadzīgi steidzami pasākumi, un Komiteja iesaka iekļaut arī pasākumus valodu prasmes uzlabošanai un tādējādi uzlabot iekšējā tirgus darbību;

26. aicina Komisiju, balstoties uz pamatprogrammu "Apvārsnis 2020", veikt tādus pasākumus rūpniecības atjaunošanai, kas orientēti uz izcilību un izcilības popularizēšanu visos Eiropas rūpniecības rajonos. INTERREG programmas ir visnotaļ nepieciešami instrumenti rūpniecības rajonos izvietoto lietišķo zinātņu augstskolu sadarbības stiprināšanai, tomēr, ņemot vērā aizvien lielāku mijiedarbību starp zinātņi un rūpniecību, RK pauž dziļu nožēlu, ka 2020.–2014. gada plānošanas periodā vairs nav iekļauts programmas "Apvārsnis 2020" instruments "Zināšanu reģioni", kas gandrīz desmit gadu garumā bija apliecinājis savu lietderību pamatprogrammu ietvaros īstenoto pētniecības programmas reģionālo klasteru koordinēšanā; uzsver, ka programmas "Apvārsnis 2020" darbības pirmais gads liecina par to, ka nav izstrādāts pietiekami efektīvs jauns instruments, kas atbilstu šai prasībai. Instruments "Zināšanu reģioni" būtu ātri jāpārstrādā un jāievieš;

27. rosina Komisiju uzsvērt saikni starp zinātņi, uzņēmējdarbību, sabiedrību, publisko jomu un politikas veidošanu, un atbalsta reģionu svarīgo lomu centienos pulcēt visas iesaistītās ieinteresētās personas, pamatojoties uz "trīskāršās spirāles" un "četrkāršās spirāles" modeļiem;

28. norāda: Padome arī uzsvēra, ka visi pieejamie instrumenti, tostarp ES strukturālie un investīciju fondi būtu jāizmanto, lai sasniegtu mērķi nodrošināt Eiropas konkurētspēju un ilgtspējīgu izaugsmi;

Ieguldījumu pakete izaugsmes un nodarbinātības veicināšanai

29. uzsver Eiropas Komisijas, dalībvalstu un vietējo un reģionālo pašvaldību kopīgo atbildību par izaugsmes un nodarbinātības veicināšanai paredzētās ieguldījumu programmas, kuras budžets būs 300 miljardi *euro*, izstrādi un īstenošanu, jo tām ir papildu juridiskas un ar budžetu saistītas pilnvaras šajā jomā. Jaunus risinājumus, kuru ietekmei jāizpaužas īstermiņā un ilgtermiņā, var izstrādāt, pamatojoties uz šādiem principiem:

- lai panāktu rūpniecības atdzimšanu, jāizstrādā efektīvāki finanšu instrumenti, kas nodrošina labāku publiskā un privātā sektora integrāciju un kas saistīti arī ar riska kapitālu, novatorisku publisko iepirkumu, kā arī aizdevumiem un garantijām, kuri ļauj uzņemties lielāku risku;
- lai varētu veikt rūpniecības izaugsmi un nodarbinātību veicinošus ieguldījumus, vajadzīgas jaunas iekārtām un infrastruktūrai paredzēto ieguldījumu un rūpniecisko procesu atjaunošanas kombinācijas, kā arī jauni universitāšu un uzņēmumu veikto pētījumu un inovācijas jomā notiekošās sadarbības veidi. Šo procesu var paātrināt, likvidējot jomu tradicionālās robežas un mācoties no jaunākajiem pētnieciskajiem un rūpnieciskajiem pielietojumiem dažādos uzņēmējdarbības sektoros;
- rūpniecības atdzimšanu var paātrināt, vairāk izmantojot digitālās tehnoloģijas un tiešsaistes pakalpojumus un, jo īpaši, pabeidzot vienotā Eiropas digitālā tirgus izveidi;

30. atbalsta centienos apzināt alternatīvus finansējuma avotus ekosistēmu nostiprināšanai; šādi avoti ietver kolektīvo finansēšanu, riska kapitālu un citus inovatīvus instrumentus, lai atbrīvotos no ierastās atkarības no banku aizdevumiem.

III. VISPĀRĪGI IETEIKUMI ATTIECĪBĀ UZ ES POLITIKU

REĢIONU KOMITEJA

31. atzīmē, ka pasaules ekonomikas kontekstā Eiropas konkurētspēja ir balstīta uz šādiem faktoriem: ilgtspējīgas preces un pakalpojumi ar augstu pievienoto vērtību, vērtību ķēžu efektīva pārvaldība un piekļuve tirgiem visā pasaulē;
32. norāda, ka stabila un paredzama normatīvā vide ir priekšnoteikums ieguldījumiem Eiropas Savienības rūpniecībā. Tāda stabilitāte un paredzamība jāpanāk gan vietējā un reģionālajā līmenī, gan arī valstu un ES līmenī; Stabilitāte un paredzamība, kas būtu kā juridiskās noteiktības garantija uzņēmumiem, jāveicina ar ES tiesību aktiem, vēlams, direktīvām;
33. atbalsta Komisijas viedokli, ka vienotā tirgus attīstīšana ir konkurētspējīgas un ilgtspējīgas rūpniecības pamatakmens. RK arī norāda, ka iekšējā tirgus noteikumi, kas attiecas uz ražojumiem un pakalpojumiem, ir svarīgs faktors, kas ietekmē ne tikai Eiropas rūpniecības konkurētspēju, bet arī patērētāju un vides aizsardzību;
34. piekrīt Komisijai, kas norādījusi: lai saglabātu konkurētspēju, Eiropas rūpniecības ražojumu un pakalpojumu tirgum ir vajadzīgs tāds tiesiskais regulējums, kas sekmē inovāciju un nerada nevajadzīgus šķēršļus, kuri neļauj laikus ieviest jaunās tehnoloģijas un tirgū izplatīt jauninājumus. ES tiesību aktiem un standartiem jābūt tādiem, lai varētu ātri nodrošināt jauno ražojumu, pakalpojumu un tehnoloģiju pieejamību tirgū un lai tādā veidā Eiropa pati varētu izmantot pirmatklājēja priekšrocības pasaules tirgū;
35. uzsver, ka reģioniem jāspēj pašiem noteikt savu izaugsmes potenciālu un rosināt inovāciju, šajā procesā iesaistot vietējās un reģionālās pārvaldes struktūras un kombinējot lejupēju un augšupēju pieeju;
36. atkārtoti pauž savu ierosinājumu par teritoriālajiem līgumiem, kas dod iespēju organizēt dažādus ar reģionālās attīstības projektiem saistītus sadarbības līmeņus un veicināt reģionu sadarbību; ierosina šo pieeju noteikt vienotā programmdokumentā, lai reģionu līmenī saskaņotu valsts un vietējo politiku ar ES nozaru politiku un kohēzijas politiku;
37. aicina nodrošināt, lai ar šiem vienotajiem programmdokumentiem saistītajām investīcijām tiktu paredzēts finansējums aizdevuma formā, ko piešķirtu Eiropas Investīciju banka, kas par savu uzdevumu izvirzītu jaunu teritoriālo ekosistēmu veidošanu ekonomiskajai un sociālajai inovācijai. Tas varētu būt efektīvs līdzeklis, kā atbalstīt inovatīvus risinājumus, nodrošināt uzņēmumiem paraugu, veicināt konsorciju veidošanu saistībā ar jautājumiem, kuru risināšanai nepieciešama jaunu partnerību veidošana. Šīs ekosistēmas būtu balstītas uz publiskā un privātā sektora partnerību, un tām vajadzētu izvirzīt divkāršu mērķi – uzlabot uzņēmumu konkurētspēju un publiskā sektora efektivitāti (tādējādi racionalizējot publiskos izdevumus);
38. ir pārliecināta, ka nozīmīgs stūrakmens, kas sekmē rūpniecības jomā izvirzīto ES mērķu sasniegšanu, ir reģionu pārdomātas specializācijas politika (RIS3), kuras pamatā ir sistemātiska reģioniem raksturīgo īpatnību un inovācijas un izaugsmes potenciāla analīze;
39. iesaka dalībvalstīm pieņemt tādu telpiskās plānošanas politiku, kas dod iespēju ātri reaģēt un piešķirt teritorijas saimnieciskajai darbībai un kas nerada liekus šķēršļus uzņēmumu izveidei;
40. rosina reģionus izvērtēt nepieciešamību ieviest tehnoloģijas, kas atbalstītu reģionu pārdomātas specializācijas stratēģijās (RIS3) plānoto attīstību, un veikt gan vajadzīgos pasākumus, lai atbalstītu rūpniecības politikas izvirzīšanu par svarīgu finansēšanas prioritāti, gan pasākumus aktīvākai partnerībai visā Eiropas Savienībā, lai sasniegtu savus mērķus;
41. aicina Komisiju atbalstīt starpreģionālos tīklus, jo īpaši to sadarbību un mācīšanos vienam no otra. Viens no piemēriem ir iniciatīva "Vanguard", kuras S3 darbības vērstas uz rūpniecības atdzimšanu un kuras mērķis ir veicināt pieredzes apmaiņu, izcilības veidošanu un projektu pieteikumu kopīgu izskatīšanu;

42. aicina Eiropas Savienību piešķirt finansējumu reģioniem, lai palīdzētu tiem radīt efektīvas inovācijas ekosistēmas un tie varētu iesaistīties kopīgās Eiropas iniciatīvās. RK uzsver, ka decentralizēta un ES atbalstīta inovācija ir vienīgais līdzeklis, kā Eiropā sasniegt pārdomātas specializācijas mērķus;

43. uzsver, ka salīdzinājumā ar iepriekšējo plānošanas periodu no 2007. līdz 2013. gadam dalībvalstu un reģionālo pašvaldību pieņemtie noteikumi un noteiktās procedūras būtu jāatjaunina, lai uzsvērtu un varētu novērtēt rezultātus un ietekmi. Tādēļ ļoti būtiska ir gan visu svarīgāko reģionos notiekošajā pētniecībā, izstrādē un inovācijā iesaistīto aktīvāka līdzdalība reģionu pārdomātas specializācijas nodrošināšanā, gan arī efektīva sadarbība ES līmenī;

44. piekrīt daudzu Eiropas ieinteresēto personu paustajām bažām par to, ka dalībvalstis un reģionālās pašvaldības nav izpildījušas Komisijas pamatnostādnes, kas paredz samazināt birokrātiju, atjaunināt finansēšanas kārtību, lai tā būtu vērsta uz pārdomātas specializācijas nodrošināšanu, un izveidot elastīgu un lietotāju interesēm atbilstošu finansēšanas sistēmu Eiropas strukturālo un ieguldījumu fondu izmantošanai;

45. rosina dalībvalstis novērtēt vietējo uzņēmējdarbības vidi, lai uzlabotu administratīvo procedūru efektivitāti un samazinātu administratīvo slogu uzņēmumiem. Šādi paveras iespēja salīdzināt, kā dažādās administratīvās procedūras un noteikumu piemērošanas mehānismi ietekmē vietējo uzņēmējdarbības vidi;

46. rosina reģionus sadarbībā ar Komisiju pārskatīt savus ar pārdomātu specializāciju un Eiropas partnerību saistītos plānus, tajos uzmanību pievēršot svarīgām pamattehnoloģijām. Platformas S3 ziņojums liecina, ka reģionālās politikas veidotājiem ir daudz jautājumu par valsts atbalstu un svarīgu pamattehnoloģiju finansēšanu, tostarp par demonstrējumu projektu un infrastruktūras finansēšanas noteikumiem;

47. norāda, ka jālieto arī valstu instrumenti, konkrēti, tirgus instrumenti un citi novatoriski finansēšanas instrumenti. Jaunās finansēšanas prioritātes, par ko vienojušās Komisija un Eiropas Investīciju banka, paver progresīviem uzņēmumiem būtiskas iespējas ieguldīt līdzekļus svarīgās pamattehnoloģijās;

48. norāda, ka Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem (ESI) un programmai "Apvārsnis 2020" ir liela nozīme ES rūpniecības konkurētspējas uzlabošanā. Īpaši svarīgi ir pastiprināt daudzdisciplīnu augstākā līmeņa pētniecību un tās rezultātu praktisko pielietojumu reģionālajā līmenī. Vajadzīgi no vairākiem fondiem finansētu pasākumu kopumi, kas jo īpaši dod iespēju izmantot jaunākās IKT un svarīgu pamattehnoloģiju izstrādē gūtās zināšanas, lai modernizētu dažādās rūpniecības nozares un radītu jaunus paņēmienus ilgstošu rezultātu sasniegšanai sociālajā jomā;

49. turklāt Eiropas Globalizācijas pielāgošanās fonda (EGF) atbalsts ir svarīgs konkrēts instruments, kas palīdz iedzīvotājiem un reģioniem pārvarēt ekonomikas krīzes sekas un globalizācijas ietekmi, atbalstot atlaisto cilvēku jauna darba meklējumus;

50. vērš uzmanību uz cilvēkkapitāla, labākās zinātnas un prasmju būtisko lomu rūpniecības problēmu risināšanā. Turpmākajos gados ES rūpniecībā nozīmīgas problēmas būs prasmju neatbilstība tirgus vajadzībām un apmācības jautājumi, jo īpaši tāpēc, ka ražošanas tehnoloģiju attīstības dēļ pieaugs pieprasījums pēc īpašām prasmēm un apmācības programmām; uzskata, ka jāveicina sabiedrības informētība un jāizstrādā daudznozaru un starpnozaru apmācības un izglītības programmas, lai varētu izstrādāt pētniecības atziņas un jauninājumus, kā arī nodrošināt to pastāvību un ieviešanu praksē;

51. rosina jauno digitālā laikmeta paaudzi un to jaunizveidotos uzņēmumus piedalīties pārdomātas specializācijas stratēģiju izstrādē un īstenošanā, palīdzot apzināt nepilnības un pilnveidot procesus nepieciešamajās reģionu vērtību radīšanas ķēdēs. Jaunajiem novatoriskajiem risinājumiem vajadzētu būt vērstiem gan uz publiskajiem, gan uz privātajiem rūpnieciskajiem procesiem un uz iedzīvotāju kā patērētāju ieradumiem;

52. aicina ES, dalībvalstis un reģionus kohēzijas fondu un programmas “Apvārsnis 2020” līdzekļus novirzīt konkurētspēju uzlabojošiem ieguldījumiem rūpnieciskās starpreģionu, pārrobežu un starpnozaru iespējās. Īpaša uzmanība būtu jāvelta enerģētikas, transporta un digitālajai infrastruktūrai, valstu sadarbības iespēju radīšanai, piegādes ķēžu integrācijai un ES iekšējās tirdzniecības apjoma palielināšanai.

Steidzama nepieciešamība paātrināt pārmaiņas

REĢIONU KOMITEJA

53. atzinumos ir ieteikusi veikt strukturālas reformas rūpniecībā un uzsvērusi sabiedrības un uzņēmumu reaģēšanas spējas nozīmīgumu konkurences piesātinātājā vidē, ko radījusi globalizācija un digitalizācija. Minētie ieteikumi ir arī saistīti ar prasmju uzlabošanas pasākumiem un ar aprites cikla koncepciju, kurā uzsvars tiek likts uz vispārējo ietekmi un mērķiem klimata pārmaiņu jomā. Minētie ieteikumi ir šādi:

- a. rūpniecības politikai jābūt vienam no Eiropas projekta pilāriem – tā jānosaka par īstu politisku prioritāti, kam tiek nodrošināts tikpat liels politiskais atbalsts kā kohēzijai, infrastruktūrai un lauksaimniecībai; prasmju un pārmaiņu tālredzīgai pārvaldībai būtu jāklūst par rūpniecības stratēģijas pamatelementu visos līmeņos ⁽⁴⁾. ES finansiāli jāatbalsta tie reģioni, kas ievieš inovācijas mehānismus perspektīvai pārmaiņu vadībai;
- b. visaptveroša pieeja vispirmām kārtām paver lieliskas iespējas izstrādāt jaunus, ilgtspējīgus materiālus un palīdz sasniegt stratēģijā “Eiropa 2020” izvirzītos CO₂ samazināšanas mērķus. Konsekventa pieeja aprites ciklam sākas jau ražojuma [atzinumā lietots vārds “automobiļa”] dizaina posmā. Tā aptver arī ražošanas procesa ietekmi uz vidi, kā arī ekspluatācijas posmu un beigās arī otrreizējo pārstrādi vai sagatavošanu vēlākai atkārtotai izmantošanai ⁽⁵⁾;

54. jau ir norādījusi, kādas pārmaiņas ir vajadzīgas rūpniecības politikā un nepieciešamos ieguldījumus uzņēmējdarbības modernizēšanai, kā arī to, kādi ir minēto pārmaiņu īstenošanas līdzekļi. Turpmāk minētie citāti no RK atzinuma, kas pieņemts pirms trīs gadiem, liecina, ka šīs pašas pamatnostādnes vēl joprojām tiek gatavotas un ES pasākumi tiek īstenoti pārāk lēni, lai varētu ātri reaģēt uz tautsaimniecības un uzņēmējdarbības vajadzībām, kuras ir mainījušās. Reģionu komiteja ⁽⁶⁾:

- a. atbalsta nepieciešamību sekmēt pārdomātu specializāciju, lai rūpniecība kļūtu konkurētspējīgāka, un rosina vietējās un reģionālās pašvaldības aktīvi veidot savas inovācijas nišas. Pārdomāta specializācija ir galvenā saikne starp paziņojumu par rūpniecības politiku un pamatiniciatīvu “Inovācijas savienība”;
- b. uzskata, ka publiskās pārvaldes iestādes uzņēmumu konkurētspēju varētu sekmēt ar inovatīvu publisko iepirkumu;
- c. piekrīt viedoklim, ka steidzami jāīsteno strukturālas reformas, jo uzņēmējdarbības vidē notiek būtiskas pārmaiņas;

55. uzsver, ka pārmaiņas var paātrināt, vietējam un reģionālajam līmenim piešķirot vairāk līdzekļu. Mums jādarbojas radoši un jābūt celmlaužiem, kas piedāvā kvalitatīvi augstvērtīgus risinājumus, un šādas darbības rezultāti ir jāizmanto visā Eiropā. Reģioni ir gatavi sākt eksperimentus un ātrus izmēģinājumus, kam ir būtiska ietekme uz labu rezultātu sasniegšanu;

56. ir norādījusi vairākos atzinumos, kam īstenošanas gaitā būtu jāvelta īpaša uzmanība. Turpmāk minētie citāti no RK pirms diviem gadiem pieņemtā atzinuma par programmu “Apvārsnis 2020” ⁽⁷⁾ ir nozīmīgi arī saistībā ar rūpniecības politikas dokumentu kopuma īstenošanu. Reģionu komiteja:

- a. atzīmē, ka starptautiskā mērogā sekmīgi produkti ir radīti, pamatojoties uz augstākā līmeņa speciālajām zināšanām, kuru pamatā ir vērtību ķēdes un ekosistēmas. Pamatprogrammai “Apvārsnis 2020” jāspēj radīt priekšnosacījumus praktiski pielietojamām inovāciju ķēdēm; vienīgi tad būs iespējams rast risinājumus nozīmīgiem sociāliem izaicinājumiem un nepieciešamībai nodrošināt rūpniecības atjaunošanos;
- b. uzsver, ka pamatprogrammā “Apvārsnis 2020” būtiska loma ir svarīgām pamattehnoloģijām. Tehnoloģijas jāizstrādā ne tikai īpašu zinātnes un tehnoloģiju programmu ietvaros, bet gan jau pētniecības un izstrādes posmā tās jāpiesaista rūpniecības nozares vērtību ķēdēm un pasaules inovāciju vērtību tīkliem, kā arī pasākumiem, kas vērsti uz reģionālo ekosistēmu un inovācijas kopu attīstīšanu un speciālo zināšanu paplašināšanu.

⁽⁴⁾ CdR 2255/2012 fin.

⁽⁵⁾ CdR 1997/2013 fin.

⁽⁶⁾ CdR 374/2010 fin.

⁽⁷⁾ CdR 402/2011 fin.

IV. ĪPAŠI POLITISKI IETEIKUMI ATTIECĪBĀ UZ UZŅĒMĒJDARBĪBAS VIDĪ

REĢIONU KOMITEJA

57. atzīmē, ka pasaulē konkurences vide ir kardināli mainījusies un ir ne tikai jāpielāgojas jaunajiem apstākļiem, bet daudzos gadījumos arī jāklūst par pārmaiņu virzītāju. Izvērtējot pašreizējo ES regulējumu un lemjot, kā vislabāk izmantot pētniecībai, izstrādei un inovācijai paredzēto finansējumu, lielāka nozīme jāpiešķir ES uzņēmumu ilgtermiņa konkurētspējai pasaules mērogā;

58. norāda, ka ES tiesību aktos par rūpniecības ražojumiem ir noteiktas galvenās prasības uzņēmumiem attiecībā uz drošumu, veselības aizsardzību un citiem sabiedrībai svarīgiem jautājumiem. Īpaši svarīgi ir pārmērīgi neapgrūtināt rūpniecību ar nevajadzīgi biežām regulējuma izmaiņām, bet tieši otrādi: izveidot konkrētus mehānismus uzņēmumu investīciju atvieglošanai un šo investīciju atbalstam. Būtiski ir novērst regulējuma radītos šķēršļus plānveidīgi, jo tehnoloģijas attīstās arvien straujāk un globālo piegādes ķēžu savstarpējā saistība kļūst arvien ciešāka;

59. rosina Eiropas reģionus un pilsētas radīt un īstenot tiesisku regulējumu, kas attiecīgajās teritorijās stimulē inovāciju un ar IKT saistītus ieguldījumus visās ekonomikās nozarēs. Kad ES atkal kļūs par pasaules vadošo novatoru, sāksies pozitīva mijiedarbība, kas veicinās produktivitātes pieaugumu, izaugsmi un darbvietu radīšanu;

60. norāda: Komisija solīja nodrošināt, ka regulējums saglabāsies stabils ilgā laika periodā un noteikumi tiks būtiski vienkāršoti. Šis mērķis jāīsteno kā prioritāte un nekavējoties. Būtu rūpīgi jāizvērtē jaunu noteikumu ietekme. Praksē Eiropas Savienības standarti tiek izmantoti par paraugu visā pasaulē, un Komisija turpinās atbalstīt centienus veidot starptautisku standartu sistēmu;

61. atkārtoti aicina Komisiju padziļināt analīzi, kā arī pilnveidot uzņēmumiem paredzētos atbalsta instrumentus un izskatīt iespēju izveidot tādu jaunu uzņēmumu kategoriju, kādu tā piekrita izveidot lauksaimniecības pārtikas ražošanas nozarē, proti, vidēja lieluma uzņēmumus, kas ierindotos starp MVU un lieliem uzņēmumiem un kas nodarbinātu no 250 līdz 750 darbinieku un kuru apgrozījums būtu mazāks par EUR 200 miljoniem. Šādi uzņēmumi varētu saņemt piemērotu atbalsta apmēru, kas būtu lielāks par lielajiem uzņēmumiem paredzēto un mazāks par MVU uzņēmumiem paredzēto atbalstu⁽⁸⁾;

62. norāda, ka 2014. gada jūlijā stājās spēkā jaunie noteikumi attiecībā uz valsts atbalstu saskaņā ar Vispārējā grupu atbrīvojuma regulu un attiecībā uz valsts atbalstu pētniecībai, izstrādei un inovācijai⁽⁹⁾. Jaunie noteikumi paver iespēju palielināt ieguldījumus pētniecībā un inovācijā, jo īpaši lielās un kompleksās projektu grupās, kuru mērķis ir, citstarp, būtiski ietekmēt rūpniecības atjaunošanu;

63. atzīmē, ka būtisks uzlabojums ir ES strukturālo un investīciju fondu izmantošanas atvieglošana, paplašinot Vispārējā grupu atbrīvojuma regulas piemērošanas jomu;

64. atzīmē, ka Vispārējā grupu atbrīvojuma regulā noteikts, kādos gadījumos uz valsts atbalstu neattiecas prasība iepriekš informēt Komisiju par šāda atbalsta sniegšanu, un ka Vispārējā grupu atbrīvojuma regulā palielinātas paziņošanas robežvērtības un atbalsta maksimālā intensitāte, kā arī ieviestas jaunas atbalsta kategorijas, kam piešķir grupu atbrīvojumu, piemēram, inovācijas kopas un ieguldījumu atbalsts pētniecības infrastruktūrai;

65. atzīmē, ka regulējums attiecībā uz valsts atbalstu pētniecībai, izstrādei un inovācijai aptver arī atbalstu eksperimentālajai izstrādei un rūpnieciskajai pētniecībai un ka ir palielināta lietišķo pētījumu atbalsta maksimālā intensitāte;

66. uzsver, ka instrumenta "Būtiski visas Eiropas interesēm atbilstoši projekti" (IPCEI) darbības joma ir plašāka, proti, tajā ietilpst ne tikai pētniecība un izstrāde, bet arī ieviešanas sākuma posms, un ka būtisku visas Eiropas interesēm atbilstošu projektu īstenošana bieži nav iespējama bez publisko iestāžu līdzdalības, jo pretējā gadījumā tirgus nefinansētu šādus projektus;

⁽⁸⁾ SKK. atzinuma CdR 2255/2012 fin 18. punktu

⁽⁹⁾ Komisijas Paziņojums 2014/C 188/02 un Komisijas Regula (ES) Nr. 651/2014.

67. vēlreiz norāda, ka būtiski visas Eiropas interesēm atbilstoši projekti var ievērojami sekmēt ekonomikas izaugsmi un nodarbinātību un uzlabot ES ekonomikas un rūpniecības konkurētspēju, jo tiem ir plašāka ietekme uz iekšējo tirgu un ES sabiedrību;
68. norāda, ka dalībvalstīm un rūpniecībai būtu pilnībā jāizmanto iespējas, ko paver jaunie valsts atbalsta noteikumi, un tādā veidā jāveicina uzņēmējdarbība, rūpniecības atjaunošana un nodarbinātība Eiropā;
69. norāda: kaut arī Eiropas uzņēmumiem, kas darbojas nozīmīgos jaunietekmes tirgos, tiek uzspiesti stingri un negodīgi nosacījumi, Eiropas uzņēmumiem būtu jāuzlabo savas spējas inovācijas jomā un jākļūst par nozīmīgiem dalībniekiem tīklā savienotās vērtību radīšanas ķēdēs, kuras dinamiski paplašinās.

Briselē, 2014. gada 3. decembrī

*Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*

Michel LEBRUN
